

ÁLLATOK VÉDELME.

A kolozsvári állatvédő-Egyesület havi közlönye.

Szerkeszti:

ÉBER ERNŐ.

Kéziratok a szerkesztő nevére

Deák Ferencz-utca II. sz.

kéretnek.

Eldfizetések és pénzküldemények az egyesület pénztárosa *Virányi István* úr (Hosszú-
n 9 sz.) címére intézendők.

Tagoknak tagsági díj fejében jár.

Eldfizetési ár

Egész évre	— — —	2 kor. — fill.
Fél évre	— — —	1 kor. — fill.
Számonként	— — —	— kor. 20 fill.

VII. évfolyam.

Kolozsvár, 1902. október.

8. szám.

TARTALOM: Az állatok védelme. *Krenedits Ferencz.* — Ősz felé. *N. Horváth B.* — Idyll a madaréletről. (Kartak Páltól.) *Kardosné Szabó Amál.* — Állatkinzás -- erkölcsromlás. *Novák Antal.* *Állatvédelem és állatvilág:* Lóverseny -- Régi igazság. -- Százkétéves ember utolsó óhaja. — Tagilletékeiket az 1902. évre befizettek névsora. — Kérelem.

BCU Cluj Az állatok védelme. brary Cluj

Az 1879: XL. t.-cz. 86. §-a kimondja, hogy meg kell büntetni azt, a ki az állatokat kinozza! Szomorú dolog, hogy állatjainkat törvénnyel kell megvédelmezni, mert hiszen ez arról tesz tanuságot, hogy sok olyan rossz ember van közöttünk, a ki állatjaival kegyetlenül bánik, holott a házi állatok ugyszólván segítő társai az embernek: a munkából mindig a nehezebb részt veszik ki . . . Nagy igazságtalanságot követ el tehát az, a ki állatjától még azt a keveset is elvonja, a mit a megélhetés kíván. Sok keményszivű ember van, a ki nem gondol arra, hogy az állat is érez, gépnek tekinti, de olyan gépnek, melynek a rossz fűtés dacára is szorgalmasan kell dolgoznia, mert ostorával és a vasvilla boldogabb végével ösztökéli . . . Az ilyen szivtelen emberek vad kitöréseinek korlátozására törvény kellett és állatvédő egyesületeknek kellett alakulniok!

Sokat vitatott kérdés az intéző körök, különösen pedig az állatvédő egyesületek részéről, hogy vajjon

elegendő-e az idézett törvénycikk említett paragraphusa az állatvédelem biztosítására, s hogy nem kell-e egy önálló törvénybe esetleg kormány-rendeletbe foglalni mindazokat az eseteket is, melyek a nap-nap mellett előforduló állatkinzásokat feltárják és a hivatott ellenőrző közegeket mindazoknak megakadályozására és megbüntetésére sarkalják? Ezen felvetett kérdéssel szembe kell állítani a megélhetési viszonyokat, a gazdasági helyzetet, népünk műveltségi állapotát és a közfelfogást, hogy állatvédőink ideális felfogásával szemben felállithassuk azon sarkalatos tételeket, melyeknek keretében törvényes intézkedéseinknek mozogniok kell s a mely határt túllépnünk nem szabad. Ily tételek: 1. csak oly intézkedések jogosak, melyek az állatok védelmezése mellett valamely fontos anyagi érdeket meg nem sértenek; — 2. olyanoknak kell lenniök az állatvédelmi intézkedéseknek, melyeknek megszivvelésére népünk zöme eléggé művelt s belátja azoknak jogosságát és jó oldalát, illetőleg, hogy nem lát zaklatást azoknak végrehajtása által; — 3. olyanoknak kell lenniök ezen intézkedéseknek, hogy közigazgatási szervezetünk megbirja őket s végrehajtásukat kedvvel is teljesítsék.

Ezen igazságok felsorolása után ez idő szerint még csak igen kis mértékben lehet a fennálló törvényes rendelkezések és miniszteri rendeletek kiterjesztésére gondolnunk. Botrányos állatkinzási esetek megtorlására u. i. módot ad az 1879: XL. t.-cz. 86. §-a, a kisebb élő állatok forgalomba hozatalánál való eljárást az 1892. 31.060. számú rendelet szabályozza. Ezeknél tovább menni rendőri uton ez idő szerint alig lehet! Oly eszményi állapot megteremtése még a messze jövőben sem elérhető, a milyen ideális állapot volna például, azon az egyes hívők részéről hangoztatott óhaj, hogy: „Minden 500 drb juhnyájhoz és sertésfalkához 6 ember alkalmazandó . . .“, hogy: „a szállítás alatt álló állatok körül csak ahhoz értő embereket szabad alkalmazni . . .“ s hogy: „az állatok megerőltetése egyáltalán büntetendő cselekményt képez . . .“, hiszen ily körülmények között megakadályozhatnánk a juhászt és a sertéskereskedőt sürgős útjában, idővesztéségnék s

kiszámíthatlan anyagi kárnak tehetnők ki s így a juhok és sertések tulságos kimélése mellett a gazdájukat tehetnők tönkre; az állatok megerőltetését kimondó rendelkezés megvalósítás esetén pedig arra kényszerítenők az annak végrehajtásával megbízott közegeket, hogy a szorgos mezei munka idején, a munkából — messze fuvar alkalmával a hámból, tűzvész idején pedig a lajtból fogja ki a lovakat. . . Bizony-bizony az ilyen időben a gazdaságban, az utazásban s a vészharang kondulásakor a vágatásban embernek, állatnak megfeszített munkája szükséges . . . bizzuk csak a gazdára ilyenkor, hogy mennyit mér ígás állatjára és lovaira; hiszen ő maga is reggeltől napestig veritékezik, ilyenkor, hogy időre behordhassa a termést, mely őt családjával és állatjaival együtt egész éven át fogja tartani. A ki nem csak máról-holnapra gondolkozik, az az ily válságos időben dupla abrakot mér a lovának és ezzel iparkodik ellensúlyozni azt az erős munkát, a mit az előrehaladott idő, vagy hirtelen szükség rája mért. Nem a gazdaságban dolgozó jószágot és a fuvaros kocsijába fogott állatot kell nekünk kimélni; a csiszár és rosz kocsis keze alatt sinylődő állatok szenvedését kell észrevenni s ezeknek megfékezéséről kell gondoskodnunk. Az értelmes s nem máról-holnapra gondolkozó gazda és a lovai után élő fuvaros, jószágát és lovait nem akarhatja agyongyötörni, hiszen azok után él s jóformán „kenyeres társának“ tekinti őket.

Nem minden helytelen cselekvés alkalmas rendőrhatalósági intézkedésekre — és nem minden cselekedet lehet a látszat után megítélni . . . Az állatvédelem terén áldásos tere a meglevő törvényes intézkedések mellett, csakis a társadalmi tevékenységnek lehet. Az iskola és templom nyújtson segédkezet az állatvédő egyesületeknek . . . Terjeszszük közakarattal az állatvédelmi folyóiratokat és az állatok rendkívüli hasznát tárgyaló könyveket a nép között. Ehhez, nem pedig új törvény és rendeletek alkotásához kell megnyerni a földmivelési kormány jóindulatát. Fel kell tárnunk azokat a dolgokat, a melyek az állatok szenvedését okozzák és szaporítják.

Bármilyen jó legyen is az a törvény, s bármily munkásságot fejtsenek is ki az állatvédő egyesületek: a várt eredményt addig elérni nem lehet, a míg meg nem finomodik a közérzés . . . Hiába tilt valamit a vallás és a törvény, a meddig a prédikálószekének és a törvénykönyvnek, a szülői ház és az iskola nem segít: addig az emberek csak az ígért büntetéstől való félelmükben és csak immel-ámmal engedelmessé válnak, s a mikor nem látják őket, vagy ha olyan magukfajta rossz emberek társaságában vannak, akkor kitör belőlük a rossz indulat, a mely gyakran féktelen csapongásokban nyilvánul. Azt kell megértetni a néppel, hogy az állatokkal való rossz bánásmód a kegyetlenségnek csirája: szivtelenséget és hirtelen-haragot mutatja ki; az állatokkal való jó bánásmód ellenben szelidségre és szivjóságra enged következtetni. Ép azért bizvást el lehet mondani, hogy az állatokkal való bánásmódból, az egyes családok jellemének finomságára és műveltségi fokára nézve következtetést lehet vonni, hogy tehát minden szülőnek, már gyermeke iránti szeretetből is jól kell bánnia az állatokkal s gondot kell fordítania arra, hogy gyermekének olyan pajtása ne legyen, a ki az állatokkal kegyetlenkedik, mert a rossz példa ragadósabb, mint a jó, s ha a gyermek néhány órát tölt is egy rosszra ingerlő pajtással, könnyen elfeledi azt a jót, a mit születéstől évek hosszu során át hallott. Még kell értetni népünkkel, hogy ha a gyermek környezetétől kizárva látja az állatokat, akkor szive idővel annyira megfásul, hogy ő is — minden lelkifurdalás nélkül — kínozni fogja mindazokat a szegény párákat, a melyek keze ügyébe kerülnek: kiszakítja a légy szárnyát, — kirántja a szunyog lábát, dorombot csinál a cserebülből . . . czibálja a kutya fülét, huzogatja a macska farkát . . . elevenen megnyuzza a békát, kidobja a szárazra a halat s annyira megfásul a szive, hogy mint mondani szokás: „könnyebb a lelkének“ ha végigüthet az állaton, a mely keze ügyébe kerül. Ez a kezdet és még szerencse, ha az ilyen rakoncátlan gyermek nagy korában is csak állataihoz lesz kegyetlen szivü, s ha nem válik belőle e mellett még durva férj, rossz apa

és gonoszindulatu ember, s hogy az ilyen gyermek rendszerint olyan emberré lesz, a kiról azt mondja a közbeszéd: „Benne van a vérében, hogy szeret kikötni mindenkivel, s hogy szereti jobbra-balra osztogatni a kék foltokat . . .“ Az a fő, hogy ne tartson házánál senki se több állatot, mint a mennyinek elég jó dolgot bir biztosítani . . . válasszon állatai között kedvenczet, de azért a többihez is jó szívvvel legyen s tapasztalni fogja mindegyik, hogy öröme lesz állatjaiban, s hogy azok háztartásának mily nélkülözhetlen tagjaivá lesznek.

A jóra való ember még az utolsó féregnek sem okoz felesleges fájdalmat: tüzzel-vassal irtja azt, a mi neki kárt okoz, de nem kiozza, hanem azon van, hogy mihamarabb végezzen vele s ha valamely állatja fölött halálos ítéletet kell mondania, ezt azon tudatban teszi, hogy a teremtő minden állatot használatára rendelt s hogy bizony nevetséges dolog lenne, ha állatvédelmi szempontból lemondana pl. a jóízű libapecsenyéről.

Ügyelni kell azonban, hogy gyermekei ne nézzék végig az állatok leölését, mert tudja, hogy az ilyen látványok eltörölhetetlen és káros hatással lehetnek fogékony lelkületükre. A jóra való gazdasszony nem türi meg házánál az olyan cselédet, a melyik rosszul bánik állatjaival . . . nem engedi meg házánál az állatok leölése körül szokásos izléstelen tréfákat . . . például, hogy hogyan csinál a leölt baromfi testamentumot (annak hagyja mindenét, a ki felé utolsó verdődése után kirug). A meggondolatlan emberek minden uton-módon kiozzák az állatokat, s gyakran a legnagyobb kegyetlenséggel oltják ki azok életét. Bő anyagot szolgáltatnak erre az apáról-fiura örökségszámba átmenő babonák, melyek az állatvilág egyes kiválasztott példányait, valóságos irtóháborunak tetszik ki . . . például, hogy a házhoz ne járjanak boszorkányok: az ajtó fölé szegezik a denevért; — hogy meg ne haljanak: felszurják a halálfejü lepkét; — hogy boldogok lehessenek, kiszakitják a bagoly nyelvét. Kiveszik a rigó szívét, — elszedik a fecske tojásait, — harkály fejét és szarka farkát hordanak a zsebükben . . . el-

fogják a kató-bogarat, — agyonra kinozzák a zöld békát, — leszakítják a gyík farkát, elevenen megnyuzzák a kigyót, — hét esztendő macskának levágják a farkát, — keresztül dobják a kapun a kutyát, — elevenen ássák el a kakast. A hol az állatokkal így bánnak a meglett emberek: ott állatkinzóvá válnak még a gyermekek akkkor is, ha különben környezetük, a hasznos házi állatokat emberséges bánásmódban részesítenék is.

Egyeseknek, valamint egész népeknek erkölcsi tökéletességét az állatokkal való bánásmódból is megítélhetjük, ezt azonban csak az iskola, a templom és a szülői ház vésheti be az emberek szívébe, a kényszer ellenben többet árt, mint használ.

Krenedits Ferencz

Ősz felé . . .

*Kis tecske madárcák!
Merre?.. hová szálltok?....
Elcsalogat ugyi
Boldogabb hazátok....
Készülődtök mentek,
Engemet itt hagytok:
Kis tecske madárcák
Mily boldogok vagytok!....*

*Ott az örök tavasz
Enyhe ragyogása:....
Itt a falevelek,
Virágok hullása:..
Ott a derült kék ég
Mosolyog le rátok:
Itt a nap ködbe vész
Borong az ég.... Fáztok....*

*De szeretnék én is
Veletek el szállni!..
Az a szép világot
Beröpülni, járni;*

*De csak busan nézem,
Mint magasra szálltok,
S búcsudalt csicsereg
Csattog piczi szátok.*

*S mig bucsu dalotok
Magamba hallgatom,
Őszi szellő lebben
Sóhaj kél ajkamon....
Őszi szellő lebben:
A fákat megrázza:
— Menjetek!.. Menjetek!..
Boldogabb hazába....*

*Kis fecske madárkák
Merre?.. hová szálltok?..
Elcsalogat ugyi?
Boldogabb hazátok....
Bucsuzódtok; mentek
Engemet itt hagytok:
Kis fecske madárkák
Mily boldogok vagytok.*

N. Horváth B.

Idyll a madáréletből.

(Kartak Páltól.)

A ki néha-néha ablakából érdeklél szemlélté az épületekre rakott fecskefészkeket, — vagy, nem sajnálta a fáradságot megfigyelni a ligetek, erdők, mezők, rétek vidám éneklő madarait, az tudja, — hogy a madarak élete csak éhség, szerelem s a vándorlás utáni ösztönből áll; az tudja, — hogy e kicsiny tollas állatok rövid életében, mennyi aggodalmat szerez az életfentartás s hogy napjaik egyformaságát csak ritkán rövidíti meg egy boldog pillanat.

A madarak is ösmerik egész fokozatát a gyönyörnek és fájdalomnak, melyek az emberi életben előfordúlnak. Hangos vidám esattogással fejezik ki örömeiket s búsan leeresztett szárnyakkal mutatják szenvedésöket.

Midőn a tavaszi napsugár az erdő fainak zöldelni kezdő galjait életre keltve bearanyozza, itt és mindenfelé, — a csalitban és mindenütt a kis madárkák vidám surranása s boldog csicseregése hallatszik. Óh ne higyjétek, hogy ez ágról-ágra szálló s kedves könnyűséggel repkedő madárkák, kik olykor-olykor széles kanyarulatokban magasan szelik át a levegőt, — ne tudnák, mit akarnak. Mindegyik saját képzelete s eszménye után törekszik, hogy azt feltalálja. Gondosan figyelnek társaik hangjára, — melyben vágy, epedés s szerelmi nyilatkozat összpontosul, hogy válaszolhassanak s követhessék azt:

» Egy kis madárka énekel
A másik hallgatja,
Öntudatlan vonja közelbb
Szíve indulatja.«

S ha aztún felfödözték, hogy a kedves hang a kék lég mely irányából száll feléjük s ha választottjukat megtalálták, — egymásért élni s halni készek.

S mint örvendeznek az erdő, mező vadvirágainak s mily vágyteljesen nyújtogadják fejecskeiket a magasba s mint bízzák forró üdvözlétüket a szellőre, hogy vigye a feltalált kedvesnek, kivel aztán nem sokára nászútra indulnak. S ha visszatértek, mily gondosan, fáradhatlanul hordják össze csőreikben mindazt, ami gyöngéd, finom, pelyhes és puha s amit csak éles szemök fölfe-dez, — ama biztos helyre, — melyet maguknak fészeknek kiválasztottak. Itt susogja aztán szerelmetes párjához;

„E helyen itt fogunk élni.
Szívet, szívért elcserélni!
Boldogan s szerelemben...
Az idő ha jó...majd édesen,
Nyugodjatok szerelmesen
Itt e csendes fészekben.« —

Ne kérdjétek, mily modorban építkeznek, nem utánoznak ők semmiféle művészi formákat, mióta a világ fenn áll, egy s ugyanazon szükségből ösztönszerűleg rakják fészkeiket; gondoskodva arról is, hogy kint a szabadban felülről dús lombzat árnyékolja be házacskáikat, amely aztán megoltaalmazza őket s kicsinyeiket a zivataros időjárás ellenében.

Egymásután, — előbb azonban mindketten megpróbálva ülnek a fészekben.

„Ejh, ejh! Mit látok itten?“ kiált egy napon nagy meglepetéssel az apró férjecske, mintha bizony éppen semmit sem

tudna... s örömtől ragyogó szemecskéivel, előre hajolva boldogan kukucskál bele a fészekbe, amelyben az első tojás fekszik. Ezután a fészekben mindig az anya ül a tojásokon. A him el-el-száll s ismét visszatér mindenkor hozva csőrében -- kedves életepárjának -- jó eleséget s még -- egy-egy -- pelyhes tollacsát.

»Ah! mint repdes az anyaszív

S mint ül örömmünnepet;

Ha tojások helyett fiókák.

Töltik be a kis fészket.»

Egy féltuczet kopasz fejecske dugja ki magát a fészekből, hogy szét nézzen a nagyvilágban... Sietve röpkednek az öregek, hogy bogarakat, hernyókat hozzanak az éhes apróság száját betömni; addig azokat nem fenyegeti semmi veszély; a gondviselés örködik a kis ártatlanok felett; csak egy-egy kíváncsi lepke száll oda, hogy aztán ismét tovarepüljön.

Mindinkább nagyobbodik szemecskéjük s mindinkább tollasodnak s minél szűkebb lesz a fészek, annál nehezebben várják az etetés idejét. Hogy csattognak, vergődnek, sipognak, kiáltoznak s mily mohón kapkodnak az eleség után!

Minél türelmetlenebbek a kicsinyek, annál jobban szorgoskodnak az öregek s kedveznek nekik mindig jobb s kövérebb falatokkal.

Egy napon aztán a fiatal sereg nyugtalankodni kezd; alig várhatják az öregek hazatértét; türelmetlenül szökdécselnek s nyugtatják fejecskéiket a magasba; sőt egyik, egész elbizakodottan felmerészkedik a fészek szélére, hogy megnézzze: vajjon a mamácska nem jön é még?.. Ah! de hirtelen valami gyanus zummogás, dongás hallatszik s mind közelebb-közelebb; majd jobbra, majd balra s mint a bugócsiga egyre morog: sum, sum, sum, — brumm, brumm, brumm. A kicsinyeket rémülés fogja el, a vakmerő urficska a fészek széléről vissza bukfenczezik s a többiekkel együtt reszketve lapul meg a fészek aljában.

Szerencsére megjöttek az öregek s elűzték a gonosz erdei dongót. Hanem a mamácskának sok vesződésébe került a gyáva kis sereget lecsillapítani.

Néhány nap mulva nagy volt az öröm a fészekben. Az urficska már annyira megszárnasodott, tollasodott, hogy megtarthatták az első próbát a repülésből

A tuloldalón egy vadrózsa bokron ült a kedves szomszédné, csalogány asszony, aki, már kora hajnalban megkezdte csodaszép énekét.

„Jer, kedves magzatom!” mondá az öreg „kérdzzük meg csalogány asszonyt, hogyan képes oly búbjójosan csattogva énekelni?”

A papa repült elől, az urficska utána; a bátorság és kedv nem hiányzott nála. Az első elindulásnál amint szárnyacskaival kétszer háromszor felemelkedett, — huss! A kis oktondi, lihegve visszaesett s megpihent egy görbe fagallyon; testvérkéi nevetve sipogtak, vihogtak a meghiusult kísérlet felett; pedig majd rájok is kerüli még a sor!...

Na, még egy látogatás csalogány asszonynál, — na, még egy harmadik és negyedik; lássátok, már egészen jól megy!...

Az urficska büszke volt tudományára, sőt már testvéreinek is adhatott leczkéket s midőn szárnyacskaik annyira megerősödtek, elrepültek messze-messze, egész a folyócskáig, hogy a fürdésben is gyakorolhassák magukat.

»A mint a forráshoz értek,
Kezdetben remegtek s féltek
De a megjött bátorsággal,
Locskolódtak kitartással.«

Azután, éppen nem is akartak a vízből kijönni; egyszer, csaknem alkonyodott, midőn hazafelé vették útjokat; az öregek telve aggodalommal jöttek elibök s amint a magas odvas tölgyfához értek, ott ült Uhu ur, a gonosz vén bagoly, tüzes szerrei baljóslatulag villogtak s oly éktelenül huhogott, hogy az egész madár család majd leszédült az ijedségtől, s ezt a borzalmas estét sok ideig nem bírták elfelejteni.

Ez időtől kezdve a kirándulást csak fényes nappal folytatták; az odvasfa közelébe nem merészkedtek többé; leginkább a buzaföldekre szálltak ki, hol mindig terített asztal — pompás edelekkel — volt számukra megrakva. Mégis akkor voltak legboldogabbak, midőn egy gyümölcsöskert barátságos fája, mely roskadozott a pompás piros cseresznyétől, — lakomára hívta meg őket. Mohón estek neki a cukorédességű érett gyümölcsnek, de dorbézolásukban megzavarta őket egy hivatlan vendégsereg s alaposan elrontotta örömlüket. Heves harcz vette kezdetét az ujonnan jöttekkel; az öregek derekasan küzdöttek s védelmezték övéiket, mind hasztalan! — Sok kitépett toll fedte már a csatatért. Az erősebb győzött. A kis madár-család megfutamodott s iehangoltan tért vissza kis hajlékába.

Az aranjúezi szép napoknak vége közeledett. Komor, esős idő állott be... Eleinte csak csöndesen hullott egy-egy csep-

pecske itt és ott...de mindig erősebben, gyorsabban, — végre, vastagon ömlött alá, úgy, hogy sem a falombja, sem dús tollazatuk nem védhette többé meg őket. Sehol nem vala egy száraz helyecske, hol leszárogathatták volna átázott köntösseiket.

Az esős időre, hűvös éjszakák következtek, dér borítá a fák-galyait, szegény madárcák, szorosan meglapulva, huzódtak egymás mellé a hosszú faágon s tollaikkal melengették didergő tagjaikat. Midőn éjfél tájt a hold a felhők közül kibukkant, hogy letekintszen a földre s ezüstös fényével bevilágítsa a magas fákat, szívéből kaczagott a faágon termett különös formájú gyümölcsöknek. A kis madárcák csendesen gubbaszkodva aludtak tovább s álmodtak bizonyosan a szép meleg napokról, a cseresznye fáról s búzaföldekről, de semmiesetre arról a csúf halálról, mely a család fejét már áldozatul szemelte ki magának. A boldog idők végképp elmultak, az árva madárcák szomoruan hallatták panaszos hangjaikat. Nyugtalanul szállongtak ide s tova, egyszer csak egész csöndben elhagyták a fészket. A kötelék, mely szeretettel egybekapcsolta őket — szétszakadt — s elszéledve, — egyik ide másik oda, — elrepültek új hazát keresni....

Németből fordította:

Kardosné — Szabó Amál.

Állatkinzás — erkölcsromlás.

Az állatok kinzása, az igavonó barmok agyonterhelése és gyötrése, a madarak fogdosása és pusztítása; a fák ágainak lehasogatása, törzsének megmetélése és kivagdosása úgy megy a magyarnál — gyermeknél, felnőttnél egyaránt — mintha ki volna adva parancsolatban. E bűnös szokás kiirtására hiába hoztak törvényt, hiába küzd ellene az iskola. Nem lehet egykönnyen megszüntetni. Ide a szülők segítése kell. Ide a felnőttek jó példája kell.

Tanítótestületünk is mérlegelvén azt, hogy mindeme gonosz szokásból csak kár származik közgazdaságunkra; de másrészt főfeladatának érzi a szívek finomítását, a gyengéd érzelmek ápolását, különösen a gyermeki lélek elvadulásának megakadályozását: azt határozta, hogy az idei »Értesítő«-ben az állat- és favedelem ügyében szól a szülőkhöz, a nagyközönséghez.

A midőn az állatok kimelését, védelmét karoljuk fel, két célt értünk el. Az egyik a hasznos állatok megtartása, ez az anyagi haszon. A másik pedig, mivel törekvésünkkel tulajdonképen a

szív nemesedését ériük el, erkölcsi haszon. Egy nagynevű pap azt mondja: „Irgalmatlanság és kegyetlenség az állatokkal szemben a szívet megkövítik, a lelket elvadítják s kegyetlenséget, irgalmatlanságot szülnek az emberekkel szemben is.”

Hazánk egyik nagy férfia, Apponyi Albert gróf, még tovább megy, mikor azt mondja: »A ki valamely érző lénynek szenvedését közönyösen tudja nézni, annak lelke kész talaj a gyilkosság gondolatának megtermésére; csak az kell, hogy a szenvedély szele a magot oda vigye.« Apponyi szerint tehát már az is rossz ember, gyilkosjelölt, a ki közönyösen tudja nézni az állat szenvedését.

Nagyszívű és nagygondolkodó emberek beszélnek így, a kik ismerik az ember természetét; tudják, hogy a bűnök magvaiból egyiktől-másiktól minő veszedelmes hajtások keletkeznek.

A mikor a gyermek elfogja a legyet és kitépi szárnyait; vagy elfogja a cserebogarat és malmot csinál belőle s gyönyörködik az állat kinjában: akkor már kezd fásulni a gyermek szíve. Ez már kezdete az irgalmatlanságnak; első lépés a könyörtelenszívűséghez.

A gyermek megfogja a békát, ugráltatja, elevenen megnyuzza; elfogja a madarat, kiozza, kalitkába zárja, megkopasztja: ez a további fejlődés a kegyetlen ember felé.

Aztán következik utána, hogy majdan ostornyéllal, husánggal üti elakadt lovait, vasvillával az ökreit és mint gazda szánaalom nélkül agyonterheli barmait, a munkatársait, kenyérkeresőit.

Mi következik utána? Az, hogy az ilyen megkövesedett szívű, durva lelkű ember nem fog, de nem is tud könyörülni nyomorgó és szenvedő embertársán sem. A ki csak önmagával törődik és senki mással. Csak neki legyen jó dolga. Sőt ha nincs olyan dolga, mint szeretné: megtámadja a más vagyonát, a tulajdon szentségét, megtámadja embertársát: utját állja a békés utazónak és ha úgy fordul, irgalmatlanul le is üti.

Egyszerre nem lesz valaki gyilkossá, annak nem születik. Gyilkossá úgy nevelődik, lépésről-lépésre fejlődik valaki. És hát hol kezdődik a gyilkos az emberben? Ott, a mikor a gyermek elfogta a legyet, cserebogarat, hogy megkiozza; ott, a mikor elfogta a kis madarat, vagy kiszedte fészkeből és lapdázott vele sőt talán szét is tépte elevenen. Itt kezdődik a gyilkos. A tolvaj is a lopást csak egy tűn kezdette volt.

Es ha ezeket a dolgokat kicsiségnek, nevetségesnek tartják a szülők, a felnőttek: bizony-bizony megéri az apa, anya, (itt-ott már meg is érte) hogy egyszer bottal támad rá a felnőtt fia. Néha nem is bottal, hanem késsel, lövőfegyverrel.

Valahol olvastam, hogy a régi görög egy gyereket halálra ítélték azért, mert madarának (egy varjunak) kiszurta a szemét. Azt mondták rá élemedett bírák: méltó a halálra! Azt mondták rá közmegegyezéssel, hogy jobb ha elpusztul az ilyen már gyerek korában, a mikor még csak a varju szemét szurta ki, mint majd akkor, a mikor embertársaiét tolja ki, azokat szurja le.

A mostani embert megdöbbeníti az a halálos ítélet. Pedig a régi görögök okos, tudós emberek voltak. Őket az élettapasztalat, a följegyzések tanították meg arra, hogy az állatkinzó gyerekből csak rossz ember, csak gyilkos lehet. Rossz embernek pedig nincs helye emberi társaságban.

Az »Országos Állatvédő-Egyesület« iskolánk tanulói között sok példányban osztatott ki az idén ajándékkönyvecskéket. Van ezekben sok szép vers, sok szép olvasmány, melyeknek mind az a célja, hogy elszoktassa a gyerekeket az állatkinzástól s hogy rászoktassa őket az állatok kimélésére. A gyerekeknek osztottuk ki, ámde a felnőtteknek is szántuk. Olvassák el ők is, hogy a tanítást bevévén, ügyeljenek a gyermekek vel pajkosságaira s az állatok védelmezésében mutassanak jó példát.

Nálunk főképp divik a madarak fogdosása, a madárfészkek pusztítása. Hasznos madarakat pusztítanak el: fecskét, pacsirtát, czinkéket, csizeket, tengeliczét, fülemilét. A káros rovarok és gyommagvak pusztítóit fogdossák el, sőt eladják s pénzelnék belőle. A hasznos madarak pusztítását tiltja ugyan a törvény, de ki őrzi ellen? Ne várjuk, hogy a rendőr, vagy mezőőr. Ha a törvény szent, akkor minden honpolgárnak kötelessége a fölött őrködni, hogy a törvényt megtartassék.

A törvény azt mondja:

»A hasznos madarak pusztítása tilos. Azok fészkeinek és tojásainak elszedése, valamint a hasznos madaraknak és tojásainak forgalomba hozása hatósági engedély nélkül tilos. Kihágást követ el és száz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetendő, a ki a hasznos madarakat pusztítja, azoknak fészkeit és tojásait elszedi.« (1894. évi XIII. tcz. 57. és 95. §.)

Ezt jegyezze meg minden szülő, mert a gyerekek tetteért a szülő felelős,

Okos, tudós, tapasztalt emberek hirdetik, hogy az állatkinzó gyerekből lesz a gyilkos, általában a gonosz ember. De hiszen akkor az emberi társaság tagjainak — nekem is, neked is és mindenkinek — érdekében áll, hogy ne nevelődjenek rossz emberek: tolvajok, rablók, utonálló gyilkosok. Személy- és vagyonbiztosságunk parancsolja, hogy a rossz emberek szaporodását minden módon megakadályozzuk. Pedig bizony gyilkos, vagy legalább is irgalmatlan, könyörtelen ember lesz abból, a ki mint gyermek gyönyörködik az állatok kinjában s mint ifju sem kiméletes irántuk. Mert ez a kezdet, ez a vég. Lépésről-lépésre, fokról-fokra így fejlődik a rossz ember.

De az ilyen rossz emberekre nincs is szüksége a társadalomnak. A jó emberek társaságában az ilyeneknek nincs is helye, — börtönbe vele! És hát melyik apának, anyának ne esnék nehezére gyermekét a börtönben tudni!

Ha tehát látják az apák és anyák, hogy gyermekük gyönyörködik, szinte kéjeleg csak egy légynek is a kinzásában, ha csak nyakgatja is a gyermek a kutyát, macskát, fészkes verebet :

ne sajnálja gyermekétől a figyelmeztető szót, ne a tanítást, sőt a a büntetést se. Mert az állat nem játékszer. Még a káros állatot se engedjük kinoztatni Pusztítsuk el egy csapásra, de — ne kinozzuk. A gyerek szíve kövesedik meg, lelke szilajodik el vele, irgalmatlanság és kegyetlenség ver fészket szívében. Nem kis dolog ez. Nem tréfabeszéd ez. Való dolog. Az emberi fejlődés megfigyelőinek tapasztalata, okos emberekéi. Hallgassunk pedig az okos emberekre!

Ha a cseléd ostornyéllel üti a lovat, vasvillával az ökröt, méltó reá a cseléd, hogy azonnal — eibocsássad. Mert az ilyen cseléd, az ilyen ember ha úgy jönne — és mikor nem jön, nem tudhatod — téged is ütne, kinozna.

Ne rakj két lóra annyit, a mennyit csak három bir elvonatni. Gazda, te valold kárát, ha baja esik kenyérkereső marhádnak. A kenyérkereső igavonót szelid bánásmód illeti meg, nem az agyontérhelés, megszakasztás.

Ne kinozzuk a káros állatokat sem és kiméljük a hasznosakat. Hiszen Herman Ottó hírneves tudósunk szerint is: »Az állatok iránti rokonszenv talajából kihajt a virágok virága: a tiszta emberszeretet is.«

Egy jószívű magyar grófnő azt mondja továbbá: »Az állatok kínzása ellen fellepni épp olyan kötelességünk, mint az embercsemetét óvni minden bajtól. Lépjünk fel tehát minden alkalommal!

És etessük az Ég madarait a téli nagy havazások idején. Tápláljuk a hazánkhoz ragaszkodókat, a melyek közöttünk maradnak velünk együtt végig nyomorogni a telet. El ne fogjon egyet is senki és meg ne vegyen egyet is senki! A madarak szabadság nélkül elpusztulnak úgy is a kalitkában rövid idő alatt. A kalitkába zárt madár éneke nem dal úgy sem, hanem epékedés a szabadság után: ének a siralomházban.

Vannak városok, sőt falvak is már, a hol nem ismerik az éneklő madarakat. Nincs fülemile, nincs pintyőke madár; nincs csiz, nincs cziinge, sármány, teng elicz. Hová vonultak ugyan? Mert valahol vannak.

Ott vannak, a hol nem bántják őket.

Novák Antal.

Állatvédelem és állatvilág.

Lóverseny. Szép napos idő van, óriási embertömeg tolong és szorong a versenytér korlátainál és mindenki keresi azt a kedvező helyet, ahonnan a verseny izgalmas játékát legjobban láthatja. A tribünök is zsufolva vannak — gyönyörű fogatok előkelő közönséget hoznak — és széles jó kedv uralkodik rajtuk. Az alsóbb néposztályok kiizzadva lökdösik egymást a 30 kraj-

czáros helyen. Eleven élet van itt és folytonos zümmögés, mintha egy méhkast borítottak volna föl.

Távolról hűvös szellő lengedez a tér felé, mintha a nézőket és résztvevőket le akarná hűteni és megfontolásra bírni. Pedig nem sokat használ már ez, mindenki hű marad eiveihez azért és fogad ész nélkül, a holnapi kenyérre való tekintet nélkül is. A szegény nyereségvágyból, a gazdag ebből a szempontból is, meg azért is, hogy megmutassa szakértelmét. Hogy a szegény is, gazdag is sokszor tönkre megy ezen a játékon — ki gondolna itt arra?

A zenekar zajos marsot intonál, számokat buznak föl és csakhamar tarka lovascsapat rugtat elő. Megcsendül a harang és megkezdődik a szerencsejáték, melyben egy szegény állat legnagyobb erőfeszítése dönti el a kockát. Mindezen nemes állatnak meg van a maga nemes gazdája, a kinél azonban a nemes érzéseket elfojtja a sport szenvedély, meg a játékszenvedély. A tömeg orditozásából lehet most következtetni, hogy a lovasok közelednek a célhoz. Ó, a szegény állatok! Minden lovas drótkorbácsával csépli a már ugysis kimerült állatot és hegyes sarkantyuja oda tapad a ló oldalába — minő kellemes érzés lehet — és a verések zápora alatt, vérző oldalakkal, halálos fáradtsággal érnek a célhoz. Ujong és tombol a tömeg — borzalmasan szép kép volt ez. Az ember, az Isten képemása, az érző észlény, a szegény állatok állítólagos védelmezője vajjon nem az állat örökös kinzója-e itt is? ...

A háttérben pedig szomoruan áll egy ember és megvető pillantást veve a versenypályára, magában alkotja meg lesújtó véleményét: ó világ, mennyire elmaradott vagy még! — Igazi, lelkes állatbarát volt ez... A nép pedig ujong és tombol tovább.. *F. H.*

Régi igazság, hogy a kutya leghűbb barátunk, nem egyszer életmentőnk. Ezt az igazságot mutatta meg újból egyszer az udvarhelymegyei *Kede* községben egy házörző komondor, melynek ébersége egy rablógyilkosságot hártott el a közelmúlt napokban. *Kovács* István mezőőr felesége egyedül volt otthon, a községtől távolabb eső házukban, mikor hirtelen egy idegen ember toppant be a sötét szobába, rávetette magát az ijedt asszonyra, fojtogatni kezdte és „pénzt, vagy életet“ kért. *Kovácsné* eszméletlenül esett össze és a rabló hozzálátott a lakás kifosztásához. Ebben a perczben a rabló által nyitvafelejtett ajtón nagy ugrásokkal rohan be a *Kovácsék* komondorja és egyenesen a férfira rohanva, annak nyakát kapja meg. A rabló és a kutya közt borzasztó küzdelem fejlődött ki, mely közben az előbbinek nagy fáradtsággal sikerült kiszabadítania, az ajtón kiszaladni, azt a kutya előtt becsapni és

elmenekülni. Fél óra mulva tart haza a garda és feleségét alétan görcsökben találta. Fölélesztette feleségét, a ki aztán elbeszélte a történeteket. A férj értesítette a csendőrséget. Azóta nagy becsülete van Kedén a kutyának *Tudósító*.

Százketéves ember utolsó órája. Tavaszi Gábor vámosházi gazda százketéves korában meghalt. A nagy kort elért öreg ember utolsó pillanatig megtartotta szellemi erejét. Tavaszi négy-szer házasodott. Legutóbb két évvel ezelőtt. Érdekes negyedik házasságának története. Évekkel ezelőtt már nagybeteg volt egy-izben az öreg. Végre rendelkezett s eltestálta a házát. földjét, pénzét; hagyott az egyháznak, a községnek s nyugodtan mondogatta utolsó rendelkezését a jegyző tollába. Végre a teheneire került a sor. A nagybedeg ember felült az ágyában, sirva fakadt és kezét az ég felé emelve, így kiáltott fel:

— A tehemenet nem hagyom senkire! Az mind az enyém!

És a teheneiről nem is kellett lemondania, mert az öreg felgyógyult. Ekkor elhatározta, hogy — megnősül és el is vette a falu egyik derék asszonyát, a hatvanketéves Szilágyi Máriát vezette oltárhoz. Mikor kérdezték tőle, hogy miért nősült meg, az öreg azzal indokolta eljárását.

— Legalább lesz kire bagyni a teheneimet és a vagyonkámát.

Tagsági díjukat 1902. évre folytatólag befizették.

Kolozsvárt :

Dr. Abt Antalné	2 Kor.
Özv. Blecha Jánosné	2 >
Dr. Bruckner Antal	2 >
Józsa Miksáné	2 >
Dr. Eisler Mátyásné	2 >
Özv. Inczedy Sömuelné	2 >
Jzobi Emma	2 >
Jánossy Zsigmond	2 >
Kovács János	2 >
Gróf Kornis Berta	2 >
Dr. Mihály József	2 >

Mesticz Mihályné	2 Kor.
Dr. Schilling Lajosné	2 >
Dr. Ternér Adolfné	2 >
Dr. Tompa Camil	2 >
Dr. Tompa János	2 >
Tyroler Gyula	2 >

Vidékről :

Br. Both Ferencz Szeged ..	2 Kor.
Gróf Klebersberg Béláné	
A. Illosva	2 >
Dr. Senka J. Kassa	2 >

Virányi István,
az egyesüléni pénztárosa

K é r e l e m.

Tisztelettel kérjük ugy helybeli, mint vidéki kegyes pártfogóinkat, hogy csekély 2 korona tagsági díjukat, melyért kedves-általános elismerésben részesülő havi közlönyünket is kapják, mielőbb beküldeni, illetve nyugtájukat nyugtákihordónktól, ha azzal jelentkezik, kiváltani méltóztassanak, hogy további működésünket a szegény állatok védelmé érdekében akadálytalanul folytathassuk.

Br. Bánffy Zoltánné,
elnök.

Virányi István,
pénztáros.